

СІДОР МИХАЙЛО ІВАНОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЕЛЕКТРОННА ПОДАТКОВА ПЕРЕВІРКА ЯК ФОРМА ЗДІЙСНЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Розвиток фінансового контролю відбувається у напрямку створення високоорганізованого середовища з інформаційним, телекомунікаційним, програмним забезпеченням, базами даних та іншими засобами, що дозволить на якісно новому рівні реалізовувати механізм фінансового контролю, що обумовлює запровадження контролюючими органами нових форм і методів контролю, їх орієнтацію на результативне попередження та припинення правопорушень у фінансовій сфері шляхом переходу до інформатизації усіх етапів та стадій фінансового контролю з метою досягнення максимальної ефективності та результативності.

Найяскравішим прикладом застосування та реалізації інформаційних технологій при здійсненні фінансового контролю є документальна невиїзна позапланова електронна перевірка як форма здійснення податкового контролю.

Податкові перевірки є однією з основних форм здійснення податкового контролю як різновиду фінансового контролю. Під податковою перевіркою необхідно розуміти право податкових органів щодо перевірки дотримання податкового законодавства шляхом зіставлення звітних даних платника податків із фактичним станом його фінансової діяльності з метою встановлення правильності нарахування і своєчасності сплати податків і зборів, визначення податкового зобов'язання, виявлення фактів, що свідчать про вчинення правопорушень у сфері податкових правовідносин.

Відповідно до п. п. 75.1.2 п. 75.1 ст. 75 Податкового кодексу України документальною невиїзною позаплановою електронною перевіркою вважається перевірка, що проводиться на підставі заяви, поданої платником податків з незначним ступенем ризику до контролюючого органу, в якому він перебуває на податковому обліку [1].

В Україні діє ризик-орієнтований підхід при здійсненні податкових перевірок. Головним принципом такого підходу є здійснення податкових перевірок частіше щодо тих платників податків, що потенційно можуть порушувати податкове законодавство, і в яких присутні підвищені соціальні ризики.

Частота проведення податкових перевірок платників податків визначається залежно від ступеня ризику в діяльності таких платників податків. При цьому слід зазначити, що мова йде у першу чергу про планові податкові перевірки, тобто перевірки, що здійснюються на

підставі щорічного плану-графіка здійснення планових документальних перевірок. Згідно з п. 77.2 ст. 77 Податкового кодексу України ступені ризику в діяльності поділяються на високий, середній та незначний. Проте практика реалізації умов включення платників податків до плану-графіка проведення документальних планових перевірок ускладнюється недосконалістю критеріїв розподілу суб'єктів господарювання на групи ризику, відповідно до методики розроблення критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного контролю. Порядок формування та затвердження плану-графіка, перелік ризиків та їх поділ за ступенями встановлюються наказом Міністерства фінансів України від 2 червня 2015 р. № 524 [2]. Саме в цьому документі передбачено методику визначення та критерії, яким повинні відповідати платники податків для віднесення їх до відповідної групи податкового ризику. Враховуючи ці критерії, особливості та недоліки податкового законодавства, можна зазначити, що документальні невиїзні позапланові електронні перевірки будуть здійснюватися щодо невеликої кількості платників податків, які належать до групи з незначним податковим ризиком.

Електронна перевірка може здійснюватися для платників податків, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності; суб'єктів мікро-, малого; середнього підприємництва та інших платників податків.

Заява подається керівником або уповноваженим представником платника податків за 10 календарних днів до очікуваного початку проведення електронної перевірки. Порядок подання платником податків заяви про здійснення документальної невиїзної позапланової електронної перевірки та прийняття контролюючим органом рішення про проведення такої перевірки затверджено наказом Міністерства фінансів України від 20 листопада 2015 р. № 1040 [3]. Платник податків у заяві обов'язково зазначає податкові періоди, що підлягають перевірці, систему оподаткування, яка застосовується, перелік податків, які будуть перевірятися, та ведення в електронному вигляді бухгалтерського обліку та первинних документів.

Пунктом 86.11 ст. 86 Податкового кодексу України визначено, що за результатами електронної перевірки складається довідка у двох примірниках. При цьому довідка буде оформлюватися незалежно від того, чи були виявлені чи не виявлено порушення податкового законодавства.

Довідка електронної перевірки після її реєстрації вручається особисто платникові податків або його законним представникам для ознайомлення та підписання протягом п'яти робочих днів з дня вручення. У разі незгоди платника податків з висновками перевірки чи фактами і даними, викладеними у довідці, складеній за результатами електронної перевірки, вони зобов'язані підписати таку довідку та мають право подати свої заперечення, які є невід'ємною частиною такої довідки, разом з підписаним примірником довідки. Такі заперечення розглядаються контролюючим органом протягом п'яти робочих днів та платни-

кові податків надсилається відповідь у порядку, визначеному ст. 58 Податкового кодексу України. Така відповідь є невід'ємною частиною довідки про здійснення електронної перевірки. Платник податку має право брати участь у розгляді заперечень, про що він зазначає у поданих запереченнях.

Електронні податкові перевірки спрямовані мінімізувати втручання в діяльність господарюючих суб'єктів. Їх зміст полягає у здійсненні документальної перевірки в електронному вигляді без контакту робітника податкової служби і платника податку.

Платник податків, що здійснює господарську діяльність, здійснюючи облік в електронному вигляді, веде Журнал обліку господарських операцій [4], тобто реєстри, за допомогою яких обліковують операції з руху матеріальних цінностей та грошових засобів. Платник податків може подати цей журнал в електронному вигляді до органу податкової служби, де за допомогою відповідного програмного забезпечення перевіряється правильність складання поданої податкової декларації (податкової звітності) щодо сплати податків з результатів проведених господарських операцій. На підставі такого аналізу робиться висновок щодо правильності декларування сум до сплати. Після цього платник податків має право подати уточнену податкову декларацію та виправити помилки, виявлені в результаті здійснення електронної перевірки.

Коли щодо платника податків здійснюється виїзна документальна податкова перевірка, він зобов'язаний надати усі документи, що підтверджують результати фінансово-господарської діяльності. При цьому, ризики щодо поширення цієї інформації за межі контролюючого органу є відсутніми, адже законодавство забороняє розголошувати інформацію, отриману в результаті здійснення контрольних повноважень. Що ж стосується електронних податкових перевірок, то передбачено спеціальні засоби захисту, які унеможливають отримання цієї інформації третіми особами.

Слід зазначити, що здійснення електронної податкової перевірки має позитивні наслідки щодо платника податків. Якщо щодо платника податку здійснювалася податкова перевірка незалежно від її виду, він вважається уже перевіреним. Таким чином, якщо платник податків протягом певного періоду не допустив порушення податкового законодавства і є відсутніми підстави його переміщення до наступної групи платників податків за ступенем податкового ризику, то щодо нього податкові перевірки здійснюватися не будуть. Платник податків вважається перевіреним, і в податкових органах є підтвердження, що всі задекларовані податкові зобов'язання погашено.

Позитивним є також те, що платник податків фактично звільняється від відповідальності за порушення, виявлені в результаті електронної перевірки та на нього покладається обов'язок подання уточнюючих розрахунків. І лише в разі неподання уточнюючих розрахунків контролюючий орган може здійснити позапланову документальну перевірку, описати встановлені правопорушення в акті та прийняти за його результатами податкове повідомлення-рішення про визначення

грошового зобов'язання. Отже податкове повідомлення-рішення за результатами електронної перевірки не приймається, штрафи не застосовуються, а платникові податків надається можливість надати уточнюючі розрахунки щодо своїх податкових зобов'язань.

Таким чином, електронні податкові перевірки спрямовано на спрощення відносин між контролюючим органом та платником податків, скорочення часу та матеріальних витрат на здійснення податкового контролю, уособлення податкової служби не лише як контролюючого органу, але й як суб'єкта, що надає послуги, а також стимулювання серед платників податків самоконтролю.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. Дата оновлення: 01.01.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
2. Порядок формування плану-графіка проведення документальних планових перевірок платників податків: наказ Міністерства фінансів України від 02.06.2015 р. № 524. Дата оновлення: 13.11.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-15#Text>
3. Порядок подання платником податків заяви про проведення документальної невідної позапланової перевірки та прийняття рішення контролюючим органом про проведення такої перевірки: наказ Міністерства фінансів України від 20.11.2015 р. № 1040. Дата оновлення: 20.11.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1522-15#Text>
4. Методичні рекомендації про застосування реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами: наказ Міністерства фінансів України від 15.06.2011 р. № 720. Дата оновлення: 15.06.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0720201-11#Text>

Ключові слова: фінансовий контроль, платник податку, інформаційні технології, податкова перевірка, електронна перевірка.

Key words: financial control, taxpayer, information technology, tax audit, electronic audit.

СУХОРЕБРА ТЕТЯНА ІВАНІВНА

*Вінницький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету,
завідувач кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент*

ОКРЕМІ КРОКИ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУТУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРИРОДИ

Як відомо, ефективність регулювання будь якого питання в нашому суспільстві безпосередньо залежить від наявності належної правової